

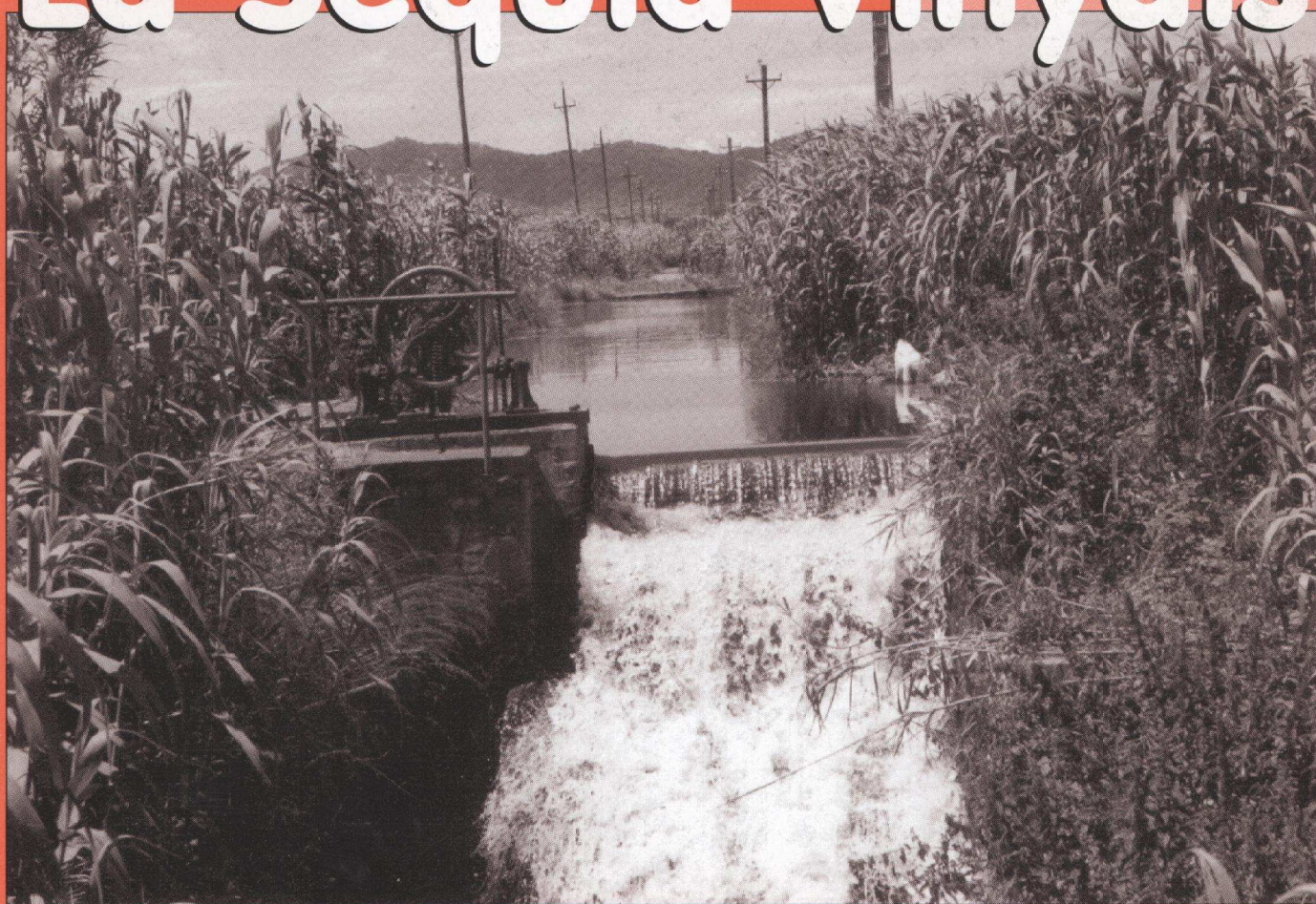
La Llera

Núm. 9

Juny 1998

del Ter

La Sèquia Vinyals

Amb la col·laboració de

Diputació
de Girona

Revista de
BORDILS - CELRÀ - FLAÇÀ

PREU: 225 PESSETES

SUMARI

EDITORIAL

TELÈFONS A MÀ.....	2
EDITORIAL.....	3
DESCOBRIM EMPRESA.....	4
LA SORTIDA.....	5
ENTREVISTA.....	6 - 7
ENSENYAMENT.....	8 - 10
LLIBRES, MÚSICA I ORDENADOR.....	11
PÀGINA OBERTA.....	12
VA DE.....	13 - 15
HISTÒRIA EN IMATGES.....	16
ESPORTS.....	17
AIGUABARREIG.....	18 - 30
ENTRETENIMENTS.....	31
AGENDA.....	32

EDITA: ASSOCIACIÓ CULTURAL LA LLERA
Carretera de Juià, 48
17460 - CELRÀ - Telèfon: 972493026

CONSELL DE REDACCIÓ: Miquel Argüelles i Martí, Jordi Barrera i Coll, Pep Colledemont i Oliva, Carme Congost i Escura, Jaume Font i Planas, Carina Font i Reig, Miquel Godó i Olivé, Xavier Jou i Viola, Anna Planas i Lladó, Ramon Ponsatí i Ventura, Sandra Puig i Povedano, i Vicenç Rigau i Borrell.

DISSENY, INFOGRAFIA, PUBLICITAT I REDACCIÓ:
JJ Comunicació.

IMPRESSIÓ: Palahí AG - Girona.

DIPÒSIT LEGAL: GI - 737 - 96

LA LLERA del Ter no s'identifica necessàriament amb l'opinió dels articles signats.

PORTADA: La sèquia Vinyals.

El 21 de març de 1748 el Reial Patrimoni atorgava a Mateu Viñals la primera de les dues concessions per a l'aprofitament de les aigües del riu Ter que es troben a l'origen del Regadiu de la Sèquia Vinyals, un canal que es va crear per moure els molins fariners de Campdorà i Bordils i per regar les terres dels termes municipals de Bordils, Celrà, Sant Joan de Mollet, Juià i Flaçà.

El canal principal, la derivació de la sèquia cap a la zona del pla de Mollet i Flaçà i la derivació de Juià, com també els regs mestres, permeten regar una zona de més de 800 hectàrees que està plena de vida i que és una de les principals fonts de riquesa dels pobles de la Llera del Ter.

La construcció d'aquest canal va comportar un canvi molt important en la vida dels veïns d'aquests pobles, atès que va ser a partir de la seva entrada en funcionament que van començar a baixar de la muntanya cap al pla i a viure una mica més de cares al riu Ter.

De tota la zona de regadiu, que pertany a uns 500 propietaris dels cinc pobles del Gironès, més de la meitat està dedicada al conreu intensiu i a vivers de plantes de jardineria i ornamentals, uns vivers reconeguts internacionalment que són una font de molts llocs de treball per als veïns de la zona. L'altra part es dedica a horta, arbres fruiters i conreu de pollancres que, gràcies a l'abundància d'aigua, creixen amb molta rapidesa.

A més de la riquesa econòmica que aporta a la zona, la Sèquia Vinyals és una obra d'enginyeria digna d'admirar si es té en compte quan es va fer, ja que els mètodes eren totalment manuals i només es comptava amb l'ajuda d'animals. Impressiona la feina que es va dur a terme al seu pas pel Congost, on la sèquia discorre per una conducció subterrània oberta en plena roca viva, amb l'esforç titànic que això comportava.

Tant el canal principal, que va de la resclosa de Campdorà fins al Molí de Bordils i fa uns 9 km., com les derivacions de Flaçà i Juià, que fan uns 4 i 1'5 km., respectivament, són els elements principals d'aquesta xarxa de regadiu que es complementa amb més de 30 regs mestres repartits arreu del seu traçat. També cal destacar la resclosa de Campdorà, les comportes, les canonades, els grups d'elevació, la resta d'accessoris i els salts de Campdorà i Bordils amb els seus corresponents elements de producció d'energia.

El Consell de Redacció

L'Ernest Ferran i l'Enric Planas

Records de la Sèquia Vinyals

L'Ernest Ferran Pou, de 68 anys, i l'Enric Planas Bartrolí, de 56 anys, veïns de Bordils i Celrà, respectivament, són dues de les persones dels pobles de la Llera del Ter que coneixen més bé la història de la Sèquia Vinyals. Així ens parlen de la seva propietat, dels episodis històrics més importants, dels costums de la gent respecte del canal i també d'algunes anècdotes.

«El propietari de la sèquia des de l'any 1933, Buenaventura Viñals i Font, no va tenir fills i en morir, el canal va passar al que havia estat cònsol general d'Espanya, Luis Viñals Font. Quan aquest últim es va morir, la sèquia va passar al seu fill José Luis Viñals i Gomes, que, juntament amb Irene Gomes Barbosa, va gestionar la venda als propietaris-regants de les terres l'any 1981", expliquen l'Ernest i l'Enric, que destaquen que «el canal es neteja el mes de maig». «Aprofitant que es treu l'aigua de la sèquia es desbrossen els recs mestres i s'hi fan les obres de manteniment necessàries», indica l'Ernest, que puntualitza que «per treure la brossa es passa el trà-mec i s'hi fa una escurada».

Un dels episodis més importants de la història de la Sèquia Vinyals es va produir arran de la guerra civil. L'any 1937, per fer el camp d'aviació de Celrà, es van haver de tapar tots els regs mestres que hi havia a la zona situada en el límit dels termes municipals de Celrà i Bordils. «Amb màquines i animals van tapar tots els regs mestres que hi havia a la zona, van aplanar el terreny i després van sembrar-hi userda», comenta l'Ernest, que aleshores tenia 7 anys i recorda que el seu avi, en Joan Ferran Estragó, juntament amb en Lluís Calvell, van ser els encarregats de refer el regadiu i les parcel·les del sector l'any 1940, un cop acabada la guerra.

«Per refer els regs i repartir els camps entre els seus propietaris es van basar en els plànols existents i en els senyals dels regs que encara es veien», continua l'Ernest, que afegeix que «només van fer-ho malament en un lloc perquè, per fer les particions, primer van clavar-hi estakes i, una vegada comprovades les divisions, hi clavaren les termes».

Un altre capítol destacable de la història d'aquest canal es va produir quan l'any 1959 es va construir la derivació de Juià. «El projecte de construcció d'aquest regadiu va coincidir amb el tancament de la fàbrica Can Pagans de Celrà («Extractos curtien-

L'Ernest Ferran i l'Enric Planas a la comporta de la Sèquia Vinyals de Can Riera de Bordils (Foto: Jordi Barrera).

tes y productos químicos» de Celrà), la qual cosa va motivar que les terres que la gent d'un sector del poble regava amb l'aigua que vertia la fàbrica quedessin de secà», relata l'Enric, que indica que «per aconseguir la concessió d'un bon cabal, en donar d'alta les terres de Juià es van donar de baixa una part de les de Celrà, on, a més, es va fer constar que es llençava molta aigua al Ter. Així, es va aconseguir multiplicar la superfície de regadiu per 4, ja que a Celrà es van donar de baixa poc més d'un centenar de vessanes i a Juià se'n van donar d'alta unes 500".

Fa uns quants anys, era habitual que el jovent es banyés a la Sèquia Vinyals.

Després d'aclarir que «durant la guerra van estar a punt de tapar, per fer-hi un pont, el Rec Gros, que és el nom que donava la gent gran a la Sèquia Vi-

L'Ernest Ferran i l'Enric Planas

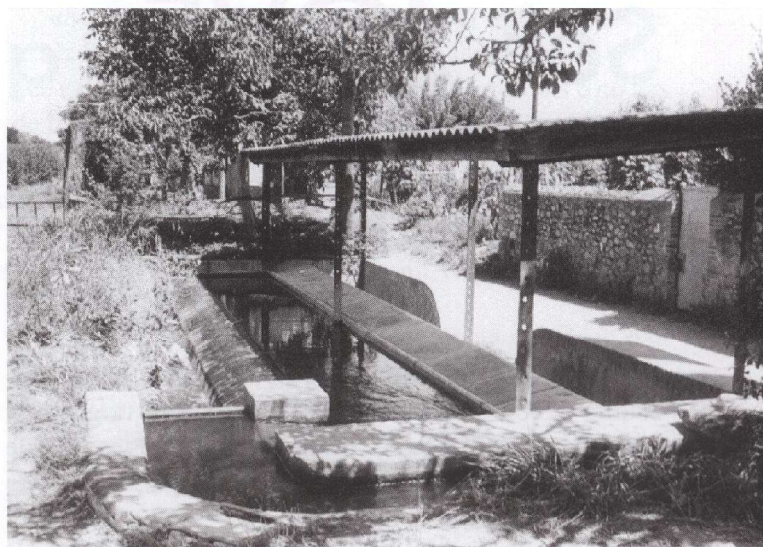
nyals», l'Ernest afirma que el cabal de la derivació de Juià és de 90 litres per segon i explica que els tubs de la canonada de baix són de pressió i els del tram de dalt de fibrociment, de 30 centímetres de diàmetre i 5 metres de llargada, i fabricats a Guadalajara, des d'on els duïen amb tren fins a l'estació de Bordils i d'ací amb un camió fins al Molí de Bordils.

D'altra banda, i pel que fa als costums de la gent respecte al canal, tots dos recorden quan de jovenets es banyaven a la Sèquia Vinyals, en el terme municipal de Celrà en el tram comprès entre el Rentador i la Tina i a Bordils al Torrentó **«on anàvem nedant de pont a pont»**, apunta l'Ernest.

Una altra pràctica habitual dels veïns d'aquests municipis era la pesca d'anguiles amb bàrbols, unes bosses llargues bastides amb ferros que tenien uns fils que no deixaven sortir les anguiles que hi entraven. **«Hi havia un grup de gent de Celrà que es va fer una mena de gàbia que posaven a la comporta que hi ha en el tram subterrani del Congost, on el rec passa per sota la via i la carretera, quan desguassaven el canal»**, comenten l'Enric i l'Ernest, que afegeixen que **«després es repartien les anguiles que agafaven i cadascú les portava a casa seva, on les tenien 2 ó 3 setmanes dins del safareig amb aigua neta»**.

«Es pescaven moltes anguiles perquè la gent se les menjava, sobretot, fetes amb pebrot i tomàquet», asseguren tots dos, que recorden que un parell de cops a l'any es feia un sopar amb 30 ó 40 comensals al bar *La Bodega* de Celrà i que en Pitu Ànec era el gran animador d'aquestes diades de pesca.

L'Ernest conserva molt present el record dels safareigs públics de Bordils **«on la gent anava amb olles d'aigua calenta per rentar»**. «N'hi havia dos, un a la carretera i l'altre al poble, i sempre hi havia molta gent fent cua, tot i que també n'hi havia molta que rentava al rec», relata aquest constructor de Bordils, que assenyala que **«tot eren dones, excepte en Narcís Gestas Quintana, en Ciset Rabós, que vivia sol»**.

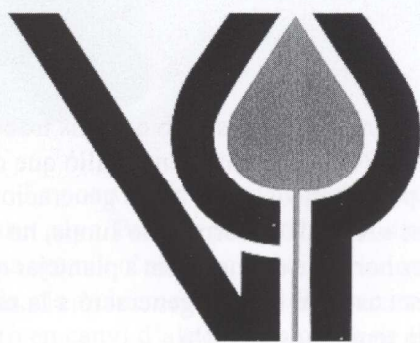

Antigament, totes les dones de Bordils anaven a rentar la roba als safareigs públics.

Pel que fa a les anècdotes, expliquen que **«fa uns 50 anys, una colla de jovent de Celrà anava a pescar i a jugar a la mina de la sèquia que hi ha al Congost, que té una amplada d'uns 2'5 metres. Un dia van donar l'aigua mentre eren a dins i van sortir tots per la comporta arrossegats per l'aigua»**.

També recorden que en aquesta zona del Congost, concretament on el canal travessa la via, va haver-hi un ensorrament d'uns 25 ó 30 metres de via a causa de les pluges torrencials caigudes la matinada del 14 de maig de 1974. **«Els rails de la via van quedar penjant i es va paralitzar la circulació de tots els trens -talgos, expressos, rodalies, mercaderies-, la gent de Renfe es va esverar i, per la via ràpida i sense miraments, van arranjar-ho tapant el canal. Després de força negociacions, els regants vam aconseguir que, per canalitzar l'aigua, Renfe col·loqués en aquesta zona un tub, d'1'35 metres de diàmetre i d'entre 20 i 30 metres de llargada, que després van revestir»**, exposen. ●

R. Ponsatí

VIVERS
CASA PARAIRE

Carrer del Molí, 1
17462 BORDILS (Girona)

Tel. 972 49 00 26
Fax 972 49 05 76

250 anys de l'origen de la Sèquia Vinyals

La Sèquia Vinyals al seu pas pel terme municipal de Celrà.

El mes de maig d'enguany va fer 250 anys que el Reial Patrimoni va atorgar a Mateu Viñals la primera de les dues concessions per a l'aprofitament de les aigües del riu Ter que es troben en l'origen de la Sèquia Vinyals, un canal que va ser ideat per moure els molins de Campdorà i Bordils i per regar terres dels termes municipals de Celrà, Bordils, Sant Joan de Mollet, Flaçà i Juià. Actualment, i des que l'any 1981 van adquirir-lo a José Luis Viñals Gomes i Irene Gomes Barbosa, aquest aprofitament pertany a la Comunitat de Regants de la Sèquia Vinyals, que està integrada pels propietaris dels terrenys d'una zona de més de 800 hectàrees de superfície dels esmentats termes municipals que està regada per una xarxa de més de 60 quilòmetres de canals i regs.

A més de per regar les terres dels municipis de Bordils, Celrà, Sant Joan de Mollet, Flaçà i Juià, la Sèquia Vinyals va ser ideada per recollir les aigües del Ter i canalitzar-les per a usos industrials, concretament per moure dos molins fariners: la Farinera de Campdorà i el Molí de Bordils, un d'ells en actual explotació i l'altre en fase de reconstrucció i posta en servei.

El Regadiu Sèquia Vinyals té els seus orígens en les concessions atorgades pel Reial Patrimoni a Mateu Viñals per a l'aprofitament de les aigües del riu Ter, una el 21 de maig de 1748 i l'altra el 15 d'abril de 1750. Aquests conces-

sions i aprofitament sempre van formar part del patrimoni de la família Vinyals de Flaçà i va ser el 17 de gener de 1933 quan va passar a ser propietat de Buenaventura Viñals i Font, en virtut d'una resolució definitiva de la Direcció General d'Obres Públiques que ordenava la inscripció al seu nom en els llibres de Registre General d'Aigües, on figura amb el número 1.259.

Actualment l'aprofitament, amb un cabal legalment concedit de 3 metres cúbics per segon, pertany a la Comunitat de Regants de la Sèquia Vinyals, que va adquirir-la a José Luis Viñals i Gomes i Irene

Gomes Barbosa el 20 d'agost de 1981 en virtut del contracte de compra-venda 1896/81, protocol·litzat pel notari Antonio Palos Ferreres. L'esmentada Comunitat, que es va crear expresament per formalitzar l'operació de compra-venda, està gestionada per una Junta presidida pel veí de Juià Mariano González Ramírez i que compta amb una quinzena de vocals (tres per cada un dels cinc municipis del Gironès ja esmentats).

Els elements principals d'aquesta autèntica obra mestre d'enginyeria, si tenim en compte l'època en que va ser construïda, els podríem resumir de la següent

manera: Aprofitament hidràulic d'aigües públiques del riu Ter a Campdorà, amb la seva presa de derivació, canal principal, canals secundaris o regs mestres, derivacions amb les seves instal·lacions d'obres de fàbrica, comportes, canonades, grups d'elevació i demés accessoris, i els salts de Campdorà i Bordils amb els seus corresponents elements de producció d'energia.

Els elements principals dels citats aprofitaments consisteixen en la resclosa o presa d'aigua del Ter, en el terme de Campdorà, i la sèquia principal que condueix les aigües pels termes de Celrà i Bordils, des de la resclosa fins a la riera de

subterrània feta amb volta de pedra per evitar que amb els aluvions i la brossa que arroseguen les crescudes del riu Ter s'inundés el tram. El segon va de La Farinera fins al Molí de Bordils i cal diferenciar el tram que passa pel Congost, una canalització totalment subterrània que creua per sota la línia fèrria que va de Barcelona a França i la carretera C-255 de Girona a Palamós, del que passa pel pla de Celrà a cel obert. El tercer tram va del Molí de Bordils a la riera de Sant Martí Vell, a l'indret del Mas de Cal Peix, on les aigües sobrants desaiuen al riu Ter.

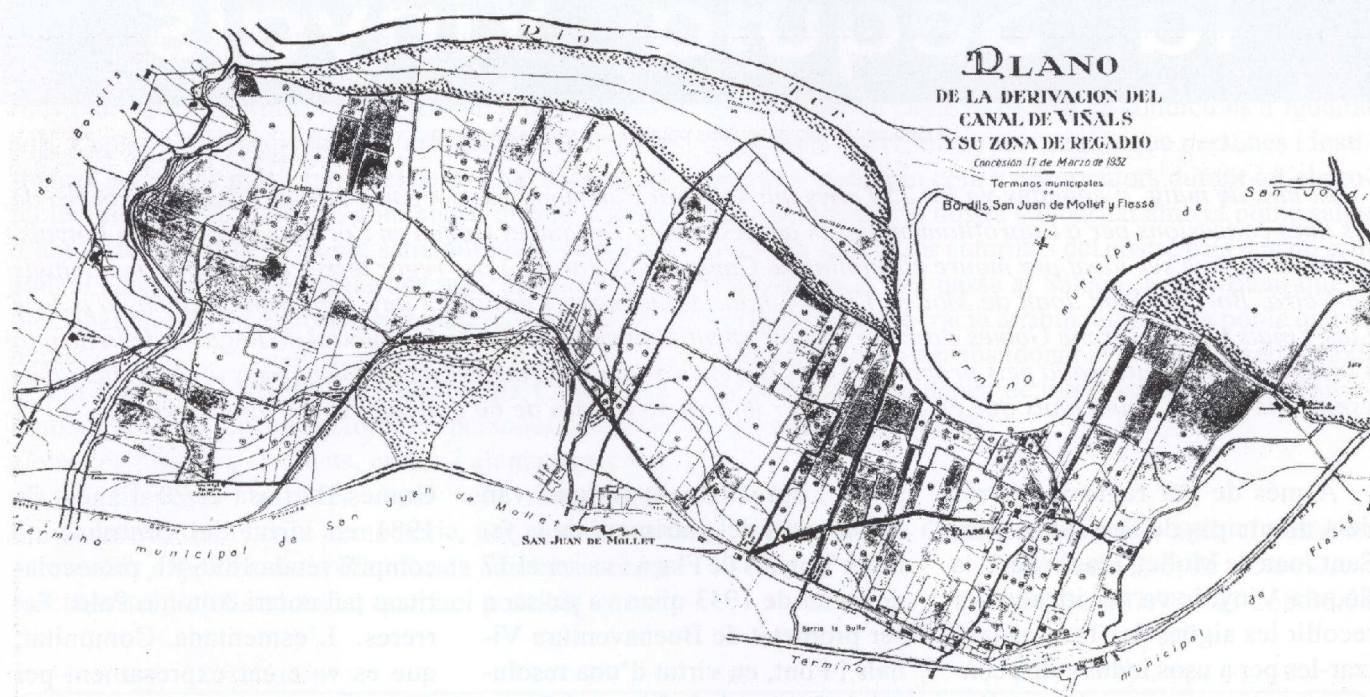
Un altre element a tenir en compte de l'aprofitament és la de-

amb sífó, i la resta, fins arribar a Flaçà, és a cel obert.

Una altra derivació del canal principal, aquesta per elevació, es troba a Juià i la seva concessió data del 28 de gener de 1959. Al costat del Molí de Bordils hi ha la central elevadora de les aigües que, per conducció subterrània, travessen el pont de Riar fins arribar al dipòsit regulador i distribuïdor, situat al costat de la Masia de Can Taberner de Juià. La concessió d'aquesta derivació és de 90 metres cúbics per segon.

Regs mestres

Els regs mestres són canals laterals que parteixen del principal i

Sant Martí Vell, que torna les aigües sobrants al riu Ter en el terme de Bordils.

La sèquia principal, coneguda popularment com el Rec Gros, es pot dividir en tres trams: El primer va de la presa d'aigües a la Farinera de Campdorà i la major part del seu recorregut és una canalització

rivació de la sèquia cap a la zona del pla de Mollet, Sant Joan de Mollet i Flaçà. Aquesta derivació, la concessió de la qual data del 17 de març de 1932, comença a prop de la resclosa del Mas de Can Riera de Bordils. Una bona part del seu trajecte és subterrani, ja que ha de travessar la riera de Sant Martí Vell

que s'utilitzen per regar les diferents zones del conjunt de pobles beneficiats per la sèquia.

En el terme municipal de Celrà n'hi ha 8 amb un total de 20'38 Km., i els seus noms són: reg dels Molins, Orriols, d'en Bayes, de Lluïra, dels Clots, de les Coromines, del Cargol i d'Aumet.

En el terme de Bordils n'hi ha una dotzena que fan 22'55 km. i es denominen: reg d'en Medinyà, d'en Paraire, de les Arenes, de les Hortes, del Pavelló, d'en Torra, del Safareig, d'en Maurici, del Pla Suardell, d'en Saliné, del Pla de Mollet núm.1 i del Pla de Mollet núm.2.

En el terme municipal de Sant Joan de Mollet n'hi ha 9 amb un total de 7'64 Km. i s'anomenen: reg Tres Puig, de les Rameres, de Pedres Negres, Pla del Ferrer, Horta d'en Feixas, del Sifó, del Transformador, de Can Bayes i de Can Pons.

En el terme de Flaçà n'hi ha 2 que en total fan 1'86 Km. i que es diuen reg del Cadenc i reg Baix

La Sèquia Vinyals amb el Molí de Bordils al fons.

Quadre resum

MUNICIPI	SUPERFÍCIE (HECTÀREES)	SUPERFÍCIE (VESSANES)	PROPIETARIS
Celrà	189'84	868	120
Bordils	348'26	1.592	180
Sant Joan de Mollet	88'87	406	50
Flaçà	58'76	269	105
Juià	118'22	540	45
Totals	803'95	3.675	500

Estació, mentre que la canonada d'impulsió i les diferents distribucions del regadiu de Juià fan un total de 11'17 Km.

La zona de regadiu està formada per 3.675 vessanes (803'95 hectàrees) de 500 propietaris, de les quals a Celrà es reguen 868 vessanes de 120 propietaris, a Bordils 1.592 de 180, a Sant Joan de Mollet 406 de 50, a Flaçà 269 de 105 i a Juià 540 vessanes de 45 propietaris.

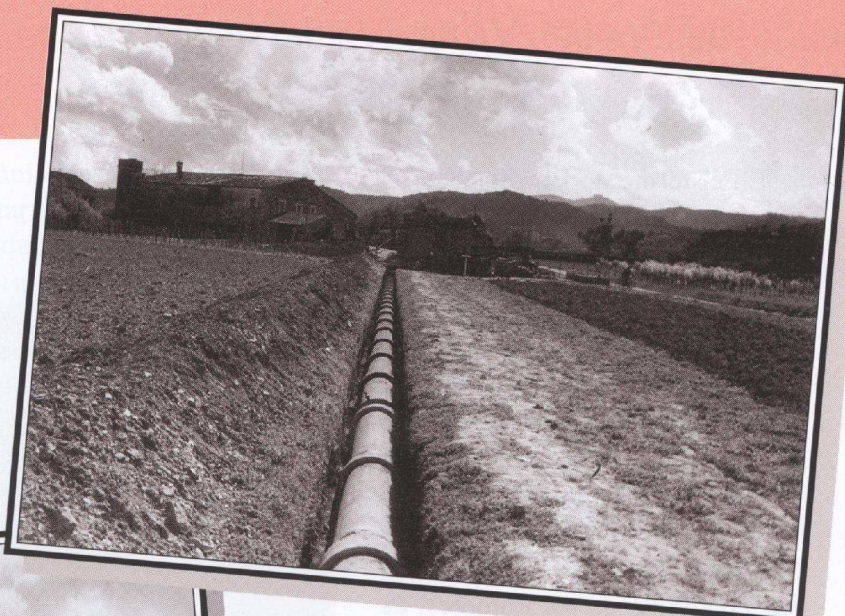
Font de riquesa

Gràcies a la Sèquia Vinyals, aquesta zona de regadiu és una planúria plena de vida, amb extensions d'arbres fruiters, cereals, horta i viviers, a més de pollancres que, gràcies al reg, creixen molt depressa. Concretament, de la superfície total de la zona de regadiu, 412 hectàrees estan dedicades al conreu intensiu i a viviers de plantes de jardineria i ornamentació. Alguns d'aquests viviers són reconeguts

internacionalment i són font de molts llocs de treball per persones que habiten en aquests municipis. Les restants 388 hectàrees estan dedicades al conreu d'espècies arbòries de creixement ràpid, una de les altres fonts de riquesa tradicional d'aquests pobles del Gironès. ●

Jordi Barrera

Regadiu de Juià, canonada d'impulsió, últim tram d'arribada al dipòsit distribuïdor, en fase de construcció, l'any 1959.

Regadiu de Juià, caseta de serveis en fase de construcció, l'any 1959. A la dreta de la caseta apareix la masia de Can Taberner.

Regadiu de Juià, pous sifó -camí fondo- construïts amb les escales d'accés sobre els marges, l'any 1959.

Regadiu de Juià, aqüeducte-passarel·la del canal principal que travessa la riera dels horts, l'any 1959.